

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА**

71 – 150/ 12
Београд

дел.бр. 27902 датум: 22.01.2013. г.

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

Република Србија
Аутономна Покрајина Војводина
ПОКРАЈИНСКИ ОМБУДСМАН

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

**МОНИТОРИНГ УСТАНОВА
У КОЈИМА СЕ НАЛАЗЕ
ЛИЦА ЛИШЕНА СЛОБОДЕ**

**МОНИТОРИНГ
ПОЛИЦИЈСКИХ УПРАВА И СТАНИЦА**

Извештај о посети ПС Бачки Петровац

Београд, новембар 2012. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамо разговара са тим лицима, са службеним лицима која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређење услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по Јавном позиву³ Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијатива за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUKOM), Међународна мрежа помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

План посета НПМ за 2012. годину је сачињен у складу са договором Заштитника грађана, Покрајинског Омбудсмана и изабраних удружења која су задужена да системски прате положај лица лишена слободе у посебним областима.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ ће одржавати стални дијалог са посећеном установом као и органом у чијем је саставу, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

¹ "Сл. лист СЦГ - Међународни уговори", бр. 16/2005 и 2/2006 и "Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 7/2011

² 12. децембра 2011. године

³ објављеном 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОЛИЦИЈСКА СТАНИЦА	Полицијска станица Бачки Петровац <i>/ у саставу Полицијске управе Нови Сад</i>
РАЗЛОГ ПОСЕТЕ	Обављање послова Националног механизма за превенцију тортуре (НПМ) у складу са чл. 2а Закона о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака („Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и "Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 7/2011)
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Одвраћање органа јавне власти и службених лица од било каквог облика злостављања или мучења, као и њиховог усмеравања на стварање услова и поступање према лицима лишеним слободе у складу са важећим прописима и стандардима, све у циљу превенције тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака.
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана, у сарадњи са Покрајинским омбудсманом АП Војводине и удружењем грађана Београдски центар за људска права
ВРСТА ПОСЕТЕ	Редовна посета, у складу са Планом посета Националног механизма за превенцију тортуре за 2012. годину
ДАТУМ ПОСЕТЕ	5. новембар 2012. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је најављена писаним путем
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	вођа тима: Стеван Арамбашић, заменик Покрајинског омбудсмана АП Војводине чланови тима: Јелана Самарџић, саветница Заштитника грађана Никола Јевтић, саветник Заштитника грађана Јагода Вјештица, саветница Покрајинског омбудсмана АП Војводине Имола Шереш, представник Београдског центра за људска права

ТОК ПОСЕТЕ

ФАЗА I: РАЗГОВОР СА РУКОВОДСТВОМ УСТАНОВЕ

Посета тима Националног механизма за превенцију тортуре започета је разговором са Возар Јаном, командиром, и Вукашином Иванишевићем, замеником командира Полицијске станице Бачки Петровац, Полицијске управе Нови Сад, којом приликом је указано на мандат НПМ, опште циљеве који се желе постићи, принципе поступања и план посете Полицијској управи. Командир Полицијске станице је представио Полицијску станицу у општим цртама, и указао на основне проблеме са којима се Полицијска станица суочава у раду.

ФАЗА II: ОБИЛАЗАК УСТАНОВЕ

Тим НПМ је посету наставио обиласком зграде Полицијске станице Бачки Петровац. Прегледане су и фотографисане просторије за полицијско задржавање и извршен обилазак просторија за испитивање осумњичених.

ФАЗА III: РАЗГОВОР СА ЗАТЕЧЕНИМ ЛИЦИМА

Тим НПМ није обавио појединачне интервјуе са лицима лишеним слободе у Полицијској станици Бачки Петровац, јер у моменту посете није затечено ни једно лице коме је одређено полицијско задржавање. Обављени су разговори са затеченим полицијским службеницима који су чланове тима НПМ информисали о начину рада и о проблемима са којима се суочавају у раду.

ФАЗА IV: УВИД У ДОКУМЕНТАЦИЈУ

Извршен је увид у документацију у предметима који се односе на лица према којима је одређено задржавање.

ФАЗА V: ЗАВРШНИ РАЗГОВОР СА РУКОВОДСТВОМ УСТАНОВЕ

Посета Полицијској станици Бачки Петровац окончана је завршним разговором тима НПМ са руководством Полицијске станице.

Вођа тима НПМ указао је на основне утиске о посети, пре свега о поштовању права лица лишених слободе, о елементима који могу довести до појаве тортуре, нечовечног или понижавајућег поступања, као и односу запослених према тиму НПМ. Прибављена су и додатна објашњења о појединим релевантним околностима. Изражена је спремност руководства Полицијске станице да се спроведу мере које буду предложене у извештају о посети.

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви полицијски службеници у Полицијској станици Бачки Петровац остварили су пуну сарадњу са тимом НПМ, омогућили му приступ и преглед свих просторија и инсталација, фотографисање, пружили све тражене информације, омогућили несметан приступ, увид и фотографисање тражене документације, без обзира на степен њене тајности.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОЛИЦИЈСКОЈ СТАНИЦИ

ПОЛИЦИЈСКА СТАНИЦА	БАЧКИ ПЕТРОВАЦ <i>у саставу Полицијске управе Нови Сад</i>
Адреса ПС	Кулпинска бр. 13
Тел. ПС	021/780 – 028
Командир ПС	Возар Јан
Просторије за полицијско задржавање у ПС	Постоје две просторије за полицијско задржавање по Закону о безбедности саобраћаја на путевима и Закону о полицији. Лица којима је задржавање одређено по Законик у кривичном поступку у трајању до 48 сати смештају се у притворској јединици Окружног затвора у Новом Саду

Број лица којима је одређено задржавање у ПС у 2011. г.	Због кривичног дела	0
	Због прекршаја	37
Број обављених лекарских прегледа задржаних лица у 2011. г.		1
Исхрана лица у време задржавања	Само за лица задржана по ЗКП-у и то преко ресторана ПУ Нови Сад	
Број задржаних лица којима је решењем суда одређен притвор у 2011. г.		0
Употреба средстава принуде од стране полицијских службеника ПС у 2011.г.	Физичка снага	4
	Службена палица	/
	Средства за везивање	2
	Ватрено оружје	/
Притужбе на поступање полицијских службеника ПС у 2011.г.	Број притужби	2
	Број основаних притужби	0
Дисциплински поступци за извршене повреде службене дужности полицијских службеника ПС у 2011.г.	Број поступака	3
	Изречених мера за тешке повреде	1
	Изречених мера за лаке повреде	1
	Поступци у току - неокончани	1

ПОСТУПАЊЕ У ВРШЕЊУ ПОЛИЦИЈСКИХ ОВЛАШЋЕЊА

Затечени полицијски службеници су навели следеће:

Лице које је лишено слободе се одмах обавештава о својим правима, и то најпре усмено, а затим путем обрасца, ког лице лишено слободе потписује. Обавештења се лицима лишеним слободе дају на српском језику, а у полицијској станици има полицајаца који се са њима могу споразумети и на словачком језику. Ради комуникације са особама које не разумеју ни српски ни словачки, или су оштећеног слуха, ангажују се овлашћени тумачи из Новог Сада. Пре свега лице се поучи: да није дужно ништа да изјави и да све што изјави може бити употребљено као доказ, да има право на браниоца по свом избору, да несметано контактира са браниоцем и да бранилац присуствује његовом саслушању, да се о лишењу слободе без одлагања обавесте лица по његовом избору и да има право да га прегледа лекар.

Претресе лица лишених слободе увек обавља службено лице истог пола као и лице које се претреса. У случају одузимања ствари сачињава се потврда о привремено одузетим предметима, коју потписује лице коме је извршено одузимање и примерак потврде му се одмах уручује.

Обавештавање блиских лица по захтеву лица лишених слободе се обавља одмах по лишењу слободе, а о обавештавању се увек сачињава службена белешка.

Лицу лишеном слободе се омогућује право да позове изабраног браниоца, а бранилац по службеној дужности се одређује са списка Адвокатске коморе Војводине. Начелник полицијске станице, указује да велики број адвоката одбија да приступи из разлога неуредног плаћања за пружене услуге бранилаца по службеној дужности, што додатно отежава рад.

Решење, односно наредба о задржавању лица се доноси и уручује најкасније у року од једног сата по лишавању слободе, а рок задржавања почиње да тече од момента лишавања слободе (у случају када се примењује Законик о кривичном поступку и Закон о безбедности саобраћаја на питевима), односно од момента довођења у просторије полиције (у случају када се примењује Закон о полицији). Решење о задржавању лица садржи правну поуку, а наредба о задржавању не садржи поуку о правном леку, јер он није предвиђен.

Лекарски прегледи се обављају у полицијској станици, увек када лица лишена слободе то затраже и када је лице приведено у станицу са видљивим повредама. Према наводима начелника полицијске станице, не постоји проблем у вези обављања лекарских прегледа. Лекарски налаз и мишљење после обављеног прегледа остаје у предмету лица које је задржано а примерак тог налаза уручује се и лицу које је задржано.

Према наводима начелника полицијске станице, извештај о употреби средстава принуде се сачињава у сваком случају када се примене средства принуде.

Полицијски службеници су навели и да се лица лишена слободе у протеклих годину дана нису притуживала на рад службених лица.

ПРОСТОРИЈЕ ЗА ПОЛИЦИЈСКО ЗАДРЖАВАЊЕ

У просторије за полицијско задржавање у ПС Бачки Петровац се смештају лица којима је задржавање одређено наредбом по ЗОБС и решењем по ЗЈРМ у трајању до 12 сати. Током обиласка просторија није затечено ниједно задржано лице.

Објект у коме је ПС Бачки Петровац чине две приземне зграде у добром стању. У једној згради се налазе управне просторије полиције, а преко пута управне зграде је зграда црвеног крста, која је део својих просторија уступила полицијској станици тако да се сада у њој налазе две просторије за полицијско задржавање, просторија за саслушање и дежурна служба полиције. Просторије за задржавање су реновиране пре две године.

Простор за време на свежем ваздуху не постоји.

Обе просторије су око 6 квадратних метара, висине око 3 метра. Прва се налази лево од улаза у заједнички ходник просторија, а друга право од улаза у заједнички ходник. У просторијама се налази по један лежај, чини га бетонска клупа са дрвеним даскама, димензија око 2,2 x 1 метара. У свакој од просторија налазе се по два ћебета, која делују прљаво. Прозор не постоји, тако да је онемогућен доток природне светлости и свежег ваздуха. Вештачко осветљење у просторијама не постоји, већ се оне осветљавају уз помоћ сијалице и рефлектора који су постављени на зиду заједничког ходника просторија. Јачина светла није задовољавајућа у једној од просторија.

УТВРЂЕНО

У ПС Бачки Петровац просторија за задржавање, која се налази право од улаза у заједнички ходник није адекватно вештачки осветљена.

У ПС Бачки Петровац задржаним лицима није омогућено коришћење чисте постељине и покривача.

ОСНОВ

Све просторије у којима се врши полицијско задржавање морају имати приступ вештачком осветљењу и могућност коришћења чисте постељине и покривача.⁴

Лица које се задржавају током ноћи у полицијском притвору морају имати на располагању чисту постељину и покриваче.⁵

ПРЕПОРУКА

ПС Бачки Петровац у напред описаној просторији за задржавање побољшаће систем вештачког осветљења.

ПС Бачки Петровац ће задржаним лицима омогућити коришћење чисте постељине и покривача.

Просторије делују прљаво и неодржавано. Влаге нема. Зидови су браон-беле боје и испуцали. Под у обе просторије је бетонски. Хигијена је лоша.

У просторијама постоји мокри чвор, чини га чучавац у лошем стању, водокотлић се налази са спољне стране просторија, према наводима службених лица из безбедносних разлога. Задржана лица принуђена су да дозивају полицијске службенике како би пустили воду потребну за испирање чучавца. Топле воде нема. Вода не цури. Хигијена је лоша.

⁴ Препорука упућена Влади Србије (2007) и (2011), параграф 36. и 31.

⁵ СРТ стандарди (2010) параграф 47.

УТВРЂЕНО

У ПС Бачки Петровац хигијена просторија за задржавање, као и тоалета у просторијама за задржавање није задовољавајућа.

ОСНОВ

Просторије за задржавање морају бити чисте и одржаване, а хигијена у њима задовољавајућа.⁶

Задржана лица у просторијама за задржавање треба да имају приступ санитарном чвору у пристојном и чистом стању.⁷

ПРЕПОРУКА

У просторијама за задржавање ће се извршити неопходно кречење и убудуће редовно одржавати хигијена унутар истих, а све у циљу како би се лицима лишеним слободе омогућио боравак у пристојним и чистим условима током задржавања.

У просторијама ће се редовно одржавати хигијена тоалета и на тај начин обезбедити да задржана лица обављају физиолошке потребе у чистим и хигијенски исправним условима.

⁶ СРТ стандарди (2010) параграф 47

⁷ СРТ стандарди (2010) параграф 47

У просторијама за задржавање не постоји славина за текућу воду за пиће, те воду за пиће задржаним лицима по захтеву доноси дежурни полицијски службеник, у отвореним посудама (пластичним флашама или чашама).

УТВРЂЕНО

У ПС Бачки Петровац задржаним лицима није на одговарајући начин омогућено коришћење воде за пиће.

ОСНОВ

Лица лишена слободе морају имати несметан приступ води за пиће. Вода мора испуњавати важеће хигијенске услове.⁸

ПРЕПОРУКА

Унутар просторија за задржавање у ПС Бачки Петровац инсталираће се славине за текућу воду (водећи рачуна да славина не представља ризик за повређивање или оштећење - по моделу постојећих испирача за тоалет) или ће се задржаним лицима на други одговарајући начин омогућавати довољне количине воде за пиће.

У ПС Бачки Петровац задржаним лицима храна се обезбеђује само ако задржавање траје дуже од 12 сати, односно у трајању до 48 сати и тада се храна допрема из ресторана ПУ Нови Сад.

УТВРЂЕНО

У ПС Бачки Петровац задржаним лицима се исхрана омогућује само уколико полицијско задржавање траје дуже од 12 сати.

ОСНОВ

Лицима лишеним слободе током полицијског задржавања мора се омогућити најмање један потпун оброк дневно подобан за одржање њиховог здравља и снаге.⁹

ПРЕПОРУКА

ПС Бачки Петровац ће задржаним лицима омогућити један оброк најкасније у року од 6 сати од момента лишења, а у случају да задржавање траје дуже од 12 сати, задржаном лицу ће се обезбедити три obroка дневно (доручак, ручак и вечера).

⁸ СРТ стандарди (2010) параграф 47, Правилник о полицијским овлашћењима члан 36. став 1.

⁹ Правилник о полицијским овлашћењима члан 36. став 1.

У просторијама за задржавање ПС Бачки Петровац не постоје грејна тела, просторије се загревају преко калорифера који је постављен на зиду изнад улазних врата заједничког ходника просторија.

У просторијама за задржавање ПС Бачки Петровац не постоји електрично звоно за позивање дежурних полицијских службеника. Задржана лица су принуђена да полицијске службенике из дежурне собе позивају лупањем о метална врата или махањем пред камером за видео надзор.

У ПС Бачки Петровац се не води посебна евиденција о обиласцима задржаних лица од стране полицијских службеника, нити подаци о доношењу воде и хране задржаним лицима.

УТВРЂЕНО

У просторијама за задржавање у ПС Бачки Петровац није установљен ефикасан систем који ће задржаном лицу омогућити да позове дежурног полицијског службеника, а контакти полицијских службеника и задржаних лица се не евидентирају.

ОСНОВ

Све просторије за полицијско задржавање морају имати електрично звоно подобно да се позове дежурни полицијски службеник у случају потребе, као и да исти врше стални надзор над лицима која су задржана, пре свега у циљу безбедности и задовољења њихових основних потреба (лоше здравствено стање, жеђ, физиолошке и друге потребе).¹⁰

ПРЕПОРУКА

ПС Бачки Петровац ће у просторијама за полицијско задржавање инсталирати дугмад аларма за позивање дежурног полицијског службеника и установити посебну евиденцију о обиласцима задржаних лица од стране полицијских службеника, посебно подаци о доношењу воде, евентуално хране.

¹⁰ СРТ стандарди (2010) параграф 48.

Противпожарни апарати постоје, али не и упутство за поступање у случају пожара и евакуациони план.

УТВРЂЕНО

ПС Бачки Петровац није обезбеђена комплетним системом противпожарне заштите.

ОСНОВ

Полицијски службеници одговорни су за безбедност задржаног лица од његовог смештања у простор за задржавање до његовог отпуштања.¹¹

Уређаји за откивање и јављање пожара морају се одржавати у исправном стању, у складу са техничким прописима и упутствима произвођача, а у циљу обезбеђивања њиховог сталног и несметаног функционисања.

Основна обука из области заштите од пожара организује се за све запослене, а у циљу спасавање и евакуацију у случају опасности.¹²

ПРЕПОРУКА

ПС Бачки Петровац ће унапредити систем противпожарне заштите тако што ће поставити противпожарне апарате на одговарајућим местима у згради ПС и на видљивим местима истакнути план евакуације и упутство за поступање у случају пожара, а све у циљу да се задржаним лицима обезбеди заштита физичког интегритета.

Кутија са прибором за прву помоћ у полицијској станици не постоји, а полицијски службеници су навели да су прошли обуку о пружању исте пре две године.

УТВРЂЕНО

У ПС Бачки Петровац не постоји кутија са прибором за прву помоћ, а полицијски службеници нису обучени за пружање исте.

ОСНОВ

Свака установа дужана да је да оспособи одговарајући број запослених за пружање прве помоћи.¹³

ПРЕПОРУКА

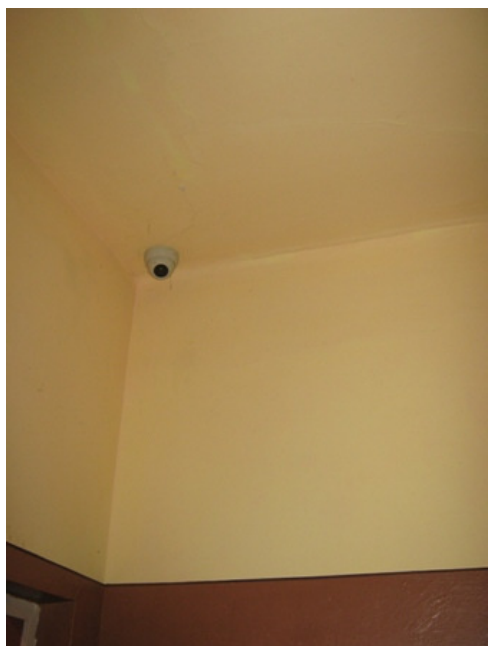
ПС Бачки Петровац ће организовати и спровести одговарајућу обуку полицијских службеника за пружање прве помоћи и обезбедити кутију са прибором за прву помоћ.

¹¹ Правилник о полицијским овлашћењима („Сл. гласник РС“ , бр. 54/2006), члан 34. став 1

¹² Закон о заштити од пожара („Сл.гласник РС“ , бр.111/2009), члан 43. став 1. и 2.

¹³ Закон о безбедности и здрављу на раду („Сл. гласник РС“ , бр. 101/2005), члан 15. став 9.

Обе просторије за задржавање су покривене видео и аудио надзором. Камере су постављене на плафону у углу просторија. Покривени су и делови где се налази мокри чвор, а слика са камере се рефлектује на мониторе који се налазе у дежурној служби полицијских службеника.

Употреба камера у просторијама за задржавање је видно назначена на зиду заједничког ходника просторија, али не и у самим просторијама или вратима просторија.

Камере су тако усмерене да снимају део просторије у којој је чуचाвац, а на мониторинг видео систему није замућен тај део простора. Видео записи се чувају три месеца, а онда се уништавају. Представници Националног механизма за превенцију тортуре имали су прилику да се лично увере у ове исказе полицијских службеника.

УТВРЂЕНО

У ПС Бачки Петровац постојећи систем видео надзора у просторијама за задржавање не обезбеђује приватност, односно нарушава достојанство задржаних лица.

ОСНОВ

У примени полицијских овлашћења овлашћено службено лице поступа хумано и поштује достојанство, углед и част сваког лица и друга основна права и слободе човека дајући предност правима угроженог у односу на иста права лица које та права угрожава и водећи рачуна о правима трећих лица.¹⁴

ПРЕПОРУКА

Ради заштите приватности унапредити систем видео надзора у просторијама за задржавање у ПС Бачки Петровац на тај начин што на контролном монитору део око чуचाваца неће бити јасно видљив него замућен, уз задржавање постојећег квалитета видео надзора и очувања безбедности.

¹⁴ Закон о полицији („Сл. гласник РС“, бр. 101/2005, 63/2009 –одлука УС и 92/2011), члан 35. став. 2

УВИД У ДОКУМЕНТАЦИЈУ

Извршен је увид у књиге задржавања које се воде у ПС Бачки Петровац, и нису уочене неправилности.

Извршен је увид у предмет бр. ПУ 2-96/2012 задржаног лица М.М. Разлог за задржавање је управљање пуничким возилом у стању потпуне алкохолисаности. На основу увида у службену белешку о алкотестирању утврђено је да ја задржано лице имало 2,07, мг/мл алкохола у крви. Наредбом о задржавању, донетим 05. октобра 2012. године у 20 сата и 40 минута М.М. је одређено задржавање почев од 05. октобра 2012. године у 20 сата и 40 минута, до 06. октобра 2012. године у 8 сати и 40 минута (у трајању од дванаест сати). У образложењу наредбе о задржавању наводи се да је задржано лице у стању потпуне алкохолисаности управљало путничким аутомобилом и тако изазвало саобраћајну незгоду, чиме су се стекли услови из члана 283. става 1. Закона о безбедности саобраћаја на путевима за задржавање лица. У записнику о задржавању је констатовано да је поучен о правима која му припадају по закону, о правима је поучен на српском језику, те је посебно поучен о праву да се о лишењу слободе без одлагања обавесте лица по његовом избору, којим правом се лице није користило, а што је задржано лице потврдило својим потписом у записнику. Лекар га није прегледао. Потврда о привремено одузетим предметим постоји.

Извештај сачинили:

Јелена Самарџић

Жарко Марковић

ЗАМЕНИК ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА

Милош Јанковић